

Nr 196.

Av herr **Lindhagen**, om upphävande av inmutningsrätten till mineralfyndigheter och dess ersättande med ett koncessionssystem.

Vid sekelskiftet kom den sociala jordfrågans lagvägar på ett mångsidigt sätt upp på de politiska dagordningarna. Den har alltid gått som en röd tråd genom svenska historien sedan äldsta tider. Så snart en rimlig fördelning av jorden hotades sökte den svenska statsmakten lägga folkets rätt till jorden med räfst eller lämpor till rätta igen.

Med de nya tekniska uppfinningarna riktades uppmärksamheten bland annat å *de stora skogarnas, vattenfallens och malmernas exploatering*. Dessa speciella naturrikedomars utnyttjande hade visserligen icke förbisetts i äldre tider utan även då spelat en mäktig roll i hushållningen. Det envälde, med vilket staten de tiderna på grund av tidsförhållandena styrdes, proklamerade i stort sett den kronans så kallade regalrätt till dessa naturens rikedomar, till gagn för menigheterna och inkomster till staten.

Tillkomsten av nämnda tekniska upptäckter föranledde emellertid en alltmer växande spekulation för att överkomma dessa kronans ägodelar. Det skedde icke utan åtskillig framgång, och även vad ännu ej kommit under kronans besiktning eftertraktades.

För min del har jag med lust varit med i den kamp, som då uppstod mellan stats- och folkintressena å ena, samt de spekulativa och industriella intressena å den andra sidan. Industrien eftersträvade icke blott lovligt köp av råvaror för sina tillverkningar, utan sökte även vinna äganderätt till själva jorden för billigt pris. Detta senare var också begripligt. Därmed vanns en tryggare tillgång till råvaran, dess avkastning ställde sig billigare och de alltmer stigande värdena avkastade rikedomar och lysande spekulationstillfällen.

Dylika jordmonopol utan kontroll eller beskärning vore här liksom överallt i historien enligt sakens natur icke till gagn för land och folk.

*

Detta missförhållande föranledde statsmakten på grundval av norrlandsmotion 1901 i andra kammaren till ett första bestående av norrlandslagsstiftningen i syfte att skydda jordbruket och kronans stora jorddonationer till jordbruket mot skogsbolagens jordförvärv samt åtskilliga ingripanden i övrigt till stöd för befolkningen på den jord, som redan hunnit övergå i bolags och enskilda spekulanters händer med mera. Likaså vanns i andra kammaren upprepade gånger stor majoritet för motioner av mig om att de stora enskilda skogspossessionerna skulle enligt lag ställas under uthållnings-

bruk likaväl som kronans och vissa andras stora skogar, till gagn för hela landet, industrien samt varaktig förtjänst för skogs- och flottningsarbetare.

Vidare motionerades av mig i riksdagen vid sekelskiftet om kungsådrens räddande åt det allmänna mot den redan i förhastande beviljade rätten för enskilda att gratis överbygga även den. Och den enskilda vattenkraftens utportionering i landet fick på motionärens initiativ, sedan regeringen och första kammaren till sist kapitulerat, ske endast med regeringens koncession för viss tid i sänder.

Ett fullkommande av dessa landvinningar har sedan av samma motionär frestats på många sätt dels som medlem och sedan ordförande i jordkommis- sionen och dels som enskild motionär med delvis framgång till norrlands- lagarnas utsträckning till hela riket och vissa skogsbestämmelser. Men ut- hållig skogsvård å större enskilda skogar och förbättring av den slutligen enligt min och mångas mening antagna i vissa delar ofullkomliga vattenlag- stiftningen har icke kunnat genomdrivas i riksdagen.

För behörigt utnyttjande av skogar och vattenfall står emellertid fram- tiden öppen, ty skogarna växa till och vattenkraften är perpetuell.

*

Värre ställer det sig för *malmfyndigheterna*. De växa icke igen för kom- mande släkten sedan de rovbrutits av äldre generationer. Vi hade stora och stolta strider — jag minns dem, som i går — för att rädda åt staten ägande- rätten eller åtminstone kontroll över malmtillgångarna i Kiruna eller Luossa- vaara. Särskilt striden om järnvägens övergång i statens ägo var spän- nande och slutligen räddades den efter voteringar i riksdagen åt staten, som därigenom fick förhållandena i stort sett i sin hand.

Emellertid bedrevs redan då en osund spekulation och även oskick vid in- mutningar. Kommerskollegium ingrep. Länsstyrelsen (Karl I. Bergström) tillstyrkte inmutningens upphävande endast för järnmalm. I övrigt borde den enskilda företagsamheten ej inskränkas.

På initiativ av Patrick Reuterswärd och Christian Lundeberg motionerades år 1902 av K. Bohnstedt i första kammaren (I: 44) och av mig i andra kam- maren (II: 204) om antagande av en lag av innehåll, att »Inom Norrbottens län må endast för kronans räkning inmutning ske å kronojord, som ej under ständig besittningsrätt innehaves eller är till boställe anslagen. Denna lag träder genast i kraft.» Förslaget antogs av båda kamrarna för en tid av ett år. Lagen förnyades varje år och år 1907 utsträcktes den att gälla även Västerbottens och Jämtlands län.

Sedermera uppstod fråga om upphävandet av nämnda lagbestämmelser såsom av betydelse för bergshanteringen att lättare erhålla malmer och den sporre till uppletande av sådana, som därmed vanns. Genom inmutnings- rätten, sades det, befrämjades icke blott bergshanteringen utan jämväl hela landets utveckling genom obefolkade och öde bygders befolkande.

Nu uppstod åtskilliga diskussioner inom ämbetsverken, om kronan ägde regalrätt eller icke till mineralfyndigheterna. Propositionen i ämnet fram-

lades för 1909 års riksdag, som erinrade om de olika meningarna. Att då ingå på principfrågan syntes överflödigt. Tanken på en så genomgripande omläggning av gruvlagstiftningen som den ifrågasatta, »uppbures säkerligen ej av den allmänna rättsuppfattningen».

Redan riksdagen 1908 motionerades (II: 197) av mig om »förslag till ny gruvlagstiftning i syfte att inmutningsrätten upphäves samt nya fyndigheter av nu inmutbara mineralier i stället skola bearbetas av staten eller ock av enskilda efter erhållen statskoncession». Därjämte föreslogs till antagande provisorisk lag om inskränkning i inmutningsrätten. Den var undertecknad jämväl av F. W. Thorsson och Ernst Blomberg. Den hade i stort enahanda motivering, som i nedannämnda motioner 1909, 1910 och 1914 med några mindre tillägg.

I januari 1909 hade jag emellertid ingått i socialdemokratiska partiet och omedelbart invalts i riksdagsförtroenderådet. Vid samma års riksdag framfördes av mig en motion (II: 112) undertecknad av samtliga trettiosex medlemmar av socialdemokratiska partiet. Vi ansågo, att inmutningsrätten måtte ersättas med koncessionsystem, och förordade en skrivelse i syftet och antagandet av en provisorisk lag. Motionen byggdes på uppfattningen, att den svenska gruvlagstiftningen fortfarande måste anses vara grundad på regalrätt. I samma motion föreslogs koncession även för förvärv och utnyttjande av större skogar, vattenfall, torvmossar och överbyggande av kungsådra.

Ärendet behandlades såvitt rörde gruvorna i sammansatt stats- och lagutskott (utl. nr 5 punkt V), där jag även hade säte (första och sista gången i samarbetet med statsutskottet). Utskottet avstyrkte motionen. Reservation anfördes av herr Lindhagen, med ett utförligare yrkande. I andra kammaren talade Zetterstrand för utskottet samt Schotte och Lindhagen för reservationen. Utskottet segrade med 91 röster mot 82. I första kammaren segrade utskottet utan debatt. Någon lagstiftning kom ej till stånd.

År 1910 avgåvos nya propositioner om gruvlagstiftningen till riksdagen. Socialdemokratiska förtroenderådet frambar genom mig åter föregående års socialdemokratiska motion (II: 153, i registret II: 152).¹ Nu behandlades ärendet av sammansatt lag- och jordbruksutskott (utl. nr 1 punkt 4). Majoriteten avstyrkte motionen. Åtta ledamöter (D. Persson, Berggren, greve Hamilton, Jansson i Edsbäcken, Jönsson i Kvarnberga, Kronlund, Lindhagen och Petersson i Södertälje — andra kammarens samtliga ledamöter i utskottet) — reserverade sig till förmån för motionen och begärde skrivelse därom. Båda kamrarna återremitterade saken till utskottet, som (memorial nr 2 punkt 5) hemställde om avslag å motionen. Samtliga förenämnda ledamöter från andra kammaren tillstyrkte motionen. Andra kammaren biföll reservationen efter ett yttrande av herr Lindhagen utan vidare debatt eller votering. Första kammaren biföll utskottets avslagsyrkande utan debatt eller votering.

Vid 1914 års riksdagar väcktes i andra kammaren, nu av mig ensam, motioner (A-riksdagen nr 191 och B-riksdagen nr 135). Däri begärdes förslag

¹ Undertecknad av Carl Lindhagen, H. J. Branting, Viktor Larsson, A. C. Lindblad, Värner Rydén, F. W. Thorsson, Herm. Lindqvist, A. G. Christiernsson och Nils Persson.

till ett koncessionssystem och antagande av en provisorisk lag med förbud för inmutning. Sammansatt lag- och jordbruksutskott i B-riksdagen vidblev 1910 års uppfattning. Vissa ledamöter reserverade sig för koncessionssystem. Första kammaren biföll utskottets hemställan. Andra kammaren biföll reservationen.

År 1916 tillsattes gruvlagstiftningskommittén. Den ansåg inmutningsrätten böra i princip bibehållas oförändrad å enskild jord. Justitieministern kunde icke förorda kommitténs förslag. En lag borde komma till, sade han, som på bättre sätt tillgodosåg det allmänna intresset. Prövningen borde grundas på rent koncessionssystem eller på blandat koncessions- och inmutnings-system.

År 1920 tillsattes gruvlagstiftningssakkunnige. De föredrogo inmutningssystemet, därför att det »innebure den största lockelsen till efterforskande och undersökning av nya fyndigheter». En lång diskussion härom utspann sig inom ämbetsverk och bland sakkunnige.

Socialiseringsnämnden föreslog, att ägande- och förfoganderätten till landets ännu ej oupptäckta eller i bruk tagna mineraltillgångar skulle förklaras tillkomma allenast staten. Inmutningssystem skulle så tillvida bibehållas, att inmutare åt staten åtnjöt andel vardera med hälften. Inmutarens rätt skulle såsom en nyttjanderätt upphöra efter trettio år.

Vid två tillfällen har av mig motionsvis i riksdagen ifrågasatts, att vinstmedel i Kiruna-Luossaavara gruvbrytning skulle kapitaliseras och avkastningen användas till varaktiga produktiva företag, såsom uppodling av jorden m. m., i tanke jämväl på den befolkning, som måste avflytta, i den mån malmtillgångarna togo slut genom rovbrytning, vilket antogs komma att inträffa efter 175 år. Inom statsutskottet ansågos förslagen beaktansvärda i princip, men inför praktiska svårigheter ansågos motionerna ej kunna föranleda någon åtgärd.

*

Motiveringen i de fyra sista av mig framburna motionerna, om vilka ovan förmäles, hade följande lydelse:

»Även i tider, då den privata äganderätten till jord som mest uppburits av lagarna och åskådningssätten, har det framstått såsom en fråga för sig, om denna äganderätt även rättsligen och rätteligen borde inbegripa mineralier, som gömdes i jorden. Man har hävdadt, att staten, icke jordens innehavare, vore ägare till desamma.

Den äldre rättsvetenskapen höll före, att denna statens rätt eller det så kallade bergsregalet uppstått först på tolfte och trettonde århundradet genom enväldshärskares maktspråk. Den nyaste rättsforskningen åter har uppdagat, att statens rätt till mineralierna varit lag eller hävd mycket långt tillbaka i tiderna hos många olika folk, särskilt under inflytande av phönisisk eller romersk rätt.

Denna rättsuppfattning är naturlig. Den privata äganderätten till jord skyddas eller angripes allteftersom tillgången på jord överstiger eller un-

derstiger den allmänna efterfrågan och behovet därav för mänsklig tillvaro. Då mineralierna hava stort brukningsvärde, men deras förekomst är sällsynt, har man ansett det behöfligt och följaktligen även riktigt, att de tillhörde staten, det vill säga alla medborgare.

Nämnda åskådning, som framträtt nästan överallt, har dock under vissa tider varit grumlad eller till och med bortglömd. Detta antingen i följd av den enskilda egenlystans ingripande eller på grund av manchesterprincipers landvinningar.¹

Sålunda tillhörde i Storbritannien mineralierna förr kronan, men med dess sjunkande makt tillskansade sig jorddrottarna dem. Följden har blivit, att enligt nuvarande rätt i England tillhöra endast guld- och silverfyndigheter ännu kronan, därför att det icke finnes några sådana. Alla övriga förefintliga mineralier äro inneslutna i jordäganderätten. Denna senare rättsuppfattning har överförts till Förenta staterna.

I Frankrike tillhöra mineralfyndigheterna sedan gammalt staten. Även här sökte jorddrottarna och förmådde även för någon tid tillvälla sig en del av denna rätt, men kronan lyckades, senast på 1400-talet, återtaga vad den förlorat. Under franska revolutionstiden anbefalldes physiokraterna, att gruvorna skulle avstås till jordägarna. Denna lära bekämpades segerrikt av Mirabeau, och nationalförsamlingen förklarade dem för nationalegendom. Detta är i huvudsak ännu gällande rätt i Frankrike. Statskoncession erfordras för att få idka gruvdrift och staten bestämmer villkoren. Varken jordägaren eller upptäckaren hava några lagliga företrädesrätter till gruvdriften.

På enahanda grundsatser som den fransyska rätten bygger även gruvlagstiftningen i Belgien, Holland, Luxemburg, Spanien, Portugal, Grekland, Turkiet och Tunis.

Italien har ej någon enhetlig gruvlagstiftning. Den sardiniska gruvstadgan överensstämmer med fransk rätt. På ett par orter tillhöra alla eller vissa mineralier jordägaren. På övriga ställen äro de sedan romartiden skilda från jordegendomen. För ny gruvdrift fordras dock överallt statlig koncession. Salt är nationalegendom.

För Tyskland, Österrike och Schweiz gäller, att förfogandet över mineralierna har tillkommit och fortfarande tillkommer staten. Någon jordägarens rätt eller någon egen rättighet för uppfinnaren finnes icke. Emellertid har på senare tider särskilt från och med 1850- och 60-talen staten avstått sin företrädesrätt och tills vidare medgivit envar att förvärva rätt till gruvor på vissa i lagarna fastställda betingelser. Särskilt har detta i Preussen mest konsekvent genomförts. Denna rätt till fri inmutning kallas bergsbrukets friförklaring.

Norsk gruvlagstiftning bygger i huvudsak på den tyska uppfattningen.

Vilka grundsatser, som i Sverige må hava gällt för gruvrätten från äldsta tider, synas icke vara av forskningen uppdagade. Att regalarätten till gruvor redan under senare tiden av medeltiden varit genomförd, antages dock så-

¹ Red ogörelsen för främmande lagstiftning skrevs 1914.

som givet. Tämlichen otvetydigt uttalas detta i 1485 års förordning om malmberg. Under Gustav I framträdde regalrätten tydligt; alla malmberg i Sverige lyda till kronan, heter det i ett kungligt påbud. Under de följande tiderna stödde sig alla författningar om bergsbrukets ordnande på uppfattningen av kronan såsom ägare till mineralierna. Denna regalrätt låg även till grund för 1600-talets gruvlagstiftning. I en författning från den tiden kallas hela bergsnäringen för kronans bergverk. Denna regalrätt utövades dels så, att kronan drev bergsbruk för egen räkning — år 1639 ägde kronan exempelvis i Södermanland 8 gruvor, 5 hyttor och 9 hamrar — och dels privilegierade personer att idka gruvdrift. På 1700-talet började emellertid även här göra sig gällande enahanda strömningar som i Tyskland till förmån för bergsbrukets friförklaring. I förordningen den 27 augusti 1723 stadgades sålunda, att med ordet regale därefter ej skulle förstås annat, än att kronan förbehöll sig att privilegiera den, som hade håg, lust och förmögenhet att idka gruvdrift. Uppfinnarens rätt bestämdes i sammanhang härmed till fjärdedelen av gruvan och vid vissa ädlare verk till hälften. Med tiden utsträcktes uppfinnareandelen i allmänhet till hälften. Någon bestämd rätt för jordägaren att delta i arbetet nämnes ej i 1723 års författning. En konsekvens av densamma var emellertid, att jordägaren skulle medgivas att för andra hälften delta i gruvdriften. Denna konsekvens utdrogs av senare författningar och gäller även för närvarande. Men därvid kvarstår till följd av regalrätten, att jordägaren ej får förbjuda andra bearbeta mineralfyndigheter samt måste själv uppträda som uppfinnare och iakttaga därför stadgade former för att vinna rättighet att bryta mineralier å egen mark.

Av den förestående framställningen framgår således, att hos de anglosachsiska, latinska och germanska folken statsmakternas äganderätt till mineralierna varit ursprungligen en i det stora hela självskreven och erkänd sak. Med tiden har emellertid förhållandena utvecklats så, att inom England mäktiga jordmagnater usurperade denna rätt från kronan till förmån för jordägaren, vilken nya rättsordning ännu bibehållit sig inom den alltid mycket konservativa anglosachsiska rätten. Bland de latinska folken och deras efterliknare har däremot statsmakten, segerrikt avvisande de enskilda jordägarnas även här framkomna anspråk, ännu in i våra dagar bibehållit sin suveränitet över malmfyndigheterna. Den germanska rätten slutligen har gått den vägen, att staten utan att uppgiva regalrätten tills vidare disponerat densamma på det sättet, att vem som helst, som upptäckte en mineralfyndighet, privilegierats att för egen räkning bearbeta densamma med eller utan tillåtelse för jordägaren att till någon del få delta i arbetet.

Härav följer således, att regalrätten till gruvor fortfarande ligger till grund för den svenska gruvlagstiftningen. Ett utbyte av inmutning mot koncessionssystemet innebär således ur privaträttslig synpunkt ingen fullständig nyhet, utan blott en förändring i det sätt, varpå staten använder sin regalrätt.

Det bör då möta så mycket mindre betänkligheter för en dylik föränd-

ring, om ett verkligt behov därav verkligen förefinnes. Så är ock förhållandet. Man har på senare tider haft tillräckligt nedslående erfarenheter av den nuvarande lagstiftningens äventyrliga verkningar. Även de, som ej vilja giva något erkännande åt synpunkten, att värdeutbytet av mineralierna bör i möjligaste mån komma nationen i sin helhet till godo, måste dock medgiva, att det även här finnes statsintressen att bevaka, vilka aldrig komma till sin rätt genom den fria inmutningen. Insikten härom vaknar mer och mer.

Våra erfarenheter ha också redan lett till *vissa inskränkningar i inmutningsrätten*. Sålunda blev genom 1886 års lag om eftersökande och bearbetande av stenkolsfyndigheter koncessionssystemet tillämpat på dessa.

En annan sådan tidsföreteelse är det provisoriska upphävandet sedan år 1902 av inmutningsrätt för annan än kronans räkning å kronojord, som ej innehaves under ständig besittningsrätt eller är anslagen till boställe. Från 1907 har enahanda förbud utfärdats för Västerbottens och Jämtlands län.

Ett lika tydligt språk, i vilken riktning erfarenheten lärt oss, att gruvlagstiftningen nu bör gå, talar den uppgörelse, som på statsmaktens initiativ åren 1907 och 1908 ägt rum i fråga om statens delägarskap i och lösningsrätt till järnmalmsförekomsterna i Kiruna och Gellivare samt Svappavaara.

Det förtjänar också omnämnas, att inom de två nordligaste länen på senare tider med riksdagens tillåtelse skett åtskilliga upplåtelse å kronojord för bearbetande av icke inmutbara bergsprodukter med tillämpning av koncessionssystemet.

En ohållbar konsekvens av inmutningsrättens bibehållande är särskilt att anteckna.

Sakkunniga intyga, att en relativt obetydlig del av landet och i synnerhet av Norrland ännu varit föremål för detaljerade undersökningar om mineralförekomster. Det är därför ett förhastat påstående, som ofta på lösa antaganden framkastas, att icke mycket vidare vore att upptäcka. Professorn vid tekniska högskolan W. Petersson erinrar i detta avseende i ett utlåtande, hurusom den ivriga malmundersökning, som föranleddes av järnvägsbygandet Gellivare—Ofoten, resulterade till upptäckandet inom Jukkasjärvi och Gellivare socknar av en mängd malmfyndigheter inom områden, där förut inga eller endast enstaka fynd voro kända, såsom Tuollavaara, Ekströmsberg, Mertainen, Leveäniemi m. fl. Oaktat denna systematiska undersökning upptäckas där fortfarande nya fyndigheter.

Man säger nu, att inmutningsrätten är nödvändig för upptäckandet av nya fyndigheter. Under antagande, att ett sådant upptäckande är särdeles nödvändigt även för närvarande, varom olika meningar göra sig gällande, bör detta lika väl kunna ske med koncessionssystemet, såsom erfarenheten ju ock visat. De upptäckter, som göras av gruvarbetare och andra ensamma letare samt av dessa sedan mot en ringa ersättning överlåtas åt andra, som hava tillfälle att närmare undersöka saken, kunna och pläga också med koncessionssystemet särskilt honoreras, och detta ofta på ett rättvisare sätt än under köpslående med förste spekulant, som anmäler sig. En verklig malmundersökning åter av en trakt kräver en välutrustad och dyrbar vetenskaplig

expedition. Dylika expeditioner bekostas för närvarande av enskilda kapitalister. Skulle åter dessa, ifall deras vinst genom koncessionssystemet i någon mån begränsades, upphöra därmed, vilket dock icke behöver bliva händelsen, ligger det i varje fall nära till hands, att staten själv utrustar dylika vetenskapliga expeditioner.

Medel för en början till en dylik expedition beviljades också vid 1907 års riksdag i syfte att åstadkomma utredning rörande malmförekomster och tekniskt användbara bergarter kring den ifrågasatta inlandsbanan. Detta beslut föranleddes av ett vid riksdagen framställt ännu vidsträcktare yrkande om en undersökning i hela riket av mängden förefintliga nyttiga mineralier. Uti ett i detta ärende infordrat yttrande betonade chefen för geologiska undersökningen vikten av sådana undersökningar genom statens försorg.

Det ligger i öppen dag och medgives även av sakkunniga, att dylika undersökningar å statsverkets sida icke rimligen låta sig förenas med tillvaron av inmutningsrätten, med vars tillhjälp enskilda kunna obehindrat passa på att tillgodogöra sig frukterna av statens utredning. Ur denna synpunkt kan den beslutade statsundersökningen kring inlandsbanan kappast betecknas annat än som ett obetänksamt företag. Lika orimligt skulle det varit, om riksdagen bifallit en år 1907 väckt motion att med statsmedel direkt understödja enskilda för upptäckande av malmfyndigheter för dessas egen räkning.

Av det anförda framgår, såvitt vi förstå, att tiden nu är inne i vårt land att indraga inmutningsrätten och återgå till ett mera kontrollerat förfogande över mineralrikedomarna. Därmed är icke sagt, att ej inmutningsrätten fyllt sitt värv under vissa perioder. Men varje rättsinstitut är underkastat förvandlingens lag. Nya tider och nya förhållanden hava sina särskilda krav. Bergsbrukets redan nådda utveckling, tidens rastlösa strävan att med oanade hjälpmedel skapa enskilda monopol och framkalla rovbrytning, våra egna erfarenheter i dylika avseenden, allt detta bör ha uppdat, att staten bort redan för länge sedan inslagit på andra vägar i begagnandet av sin regalrätt till mineralierna. Likaväl som man i Preussen funnit tiden vara inne att genom en återgång till koncessionssystemet skydda landets förnämsta mineraltillgångar, kol och salt, mot den enskilda spekulatören, lika väl bör det gamla järnbärlanlandet bereda sig ett motsvarande skydd för sina återstående främsta malmtillgångar. Härmed är icke sagt annat, än att man i alla fall både kan och bör tillgodose såväl uppfinnarens och jordägarens skäliga anspråk som industriens krav att erhålla tillräckligt med malm utan byråkrattiska hinder och omgångar.»

I vår tid äger rum en tillströmning av spekulationer för rovbrytning av landets mineraltillgångar genom tillåten inmutning fortfarande med undantag för stenkolsfyndigheter. Även utländska spekulanter göra sig underrättade om möjligheter att kunna på formellt laglig väg komma i besittning av svenska gruvor. Redan under hela första decenniet av detta sekel voro statsmakterna livligt uppmärksamma på en sådan fara, mest givetvis med anledning av kampen om de stora järnmalmsfyndigheterna i Norrbotten. Sedan slocknade intresset alltmer.

I senare tid upptäckas stora nya mineralfält och smärre fyndigheter, det ena efter det andra, med alltmer förbättrade metoder att upptäcka fyndigheterna och växande efterfrågan på världsmarknaden.

Skulle det då ej vara tid för statsmakterna att vakna upp något och allvarligt tänka på hela landets intressen och framför allt *kommande släkten*. Uppmuntran genom fri rätt till inmutning kan ej gärna åberopas vidare för oundgängligt bibehållande av detta system. I den förenämnda motiveringen till mina föregående motioner har anförts att redan vid de tiderna saknades skäl för en sådan självuppgivelse av det allmänna bästa.

Det hemställes,

att riksdagen ville

- 1) anhålla, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till lagstiftning, varigenom inmutningsrätten till mineralfyndigheter upphäves och ersättes med ett koncessions-system för tillgodogörande av dylika fyndigheter.
- 2) för sin del antaga följande provisoriska:

Lag angående inskränkning i inmutningsrätten.

Härigenom förordnas som följer:

Inmutning av mineralfyndighet må ej äga rum, där ej Konungen därtill lämnar tillstånd.

Denna lag träder genast i kraft efter dess promulgerande och gäller till den 1 juli 1938.

Stockholm den 24 januari 1937.

Carl Lindhagen.

